

Helsinki 7.4.2011
Dnro 20/03/11

Lausunto

Asia: Selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta
Dnro 71/040/2010

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus esittää *Yhdessä enemmän* -selvityksestä seuraavan lausunnon. Keskitymme ensin Kotimaisten kielten tutkimuskeskusta koskevaan ehdotukseen ja sen jälkeen eräisiin muihin ehdotuksiin. **Lausunnossamme painotamme sitä, että Kotimaisten kielten tutkimuskeskus tulee säilyttää edelleen erillisenä, itsenäisenä valtion laitoksena.**

Rakennetta koskevat ehdotukset

Selvityksessä ehdotetaan, että Kotimaisten kielten tutkimuskeskus yhdistetään Suomen Akatemiaan (ehdotus 20). Siinä todetaan, että Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ja Suomen Akatemian tehtävät eroavat monilta osin toisistaan. Niiden yhdistämistä toisaalta perustellaan sillä, että kumpikin organisaatio toimii tieteen toimialalla (s. 51). Näkemyksemme on, että näiden laitosten tehtävät eivät eroa vain monilta osin, vaan ne ovat tyystin erilaisia, eikä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ja Suomen Akatemian yhdistäminen siten perustuisi toiminnallisen yhteyden vahvistamiseen. Suomen Akatemia on kaikille aloille tutkimusrahoitusta jakava ja koko tiedepolitiikan kannalta keskeinen organisaatio, kun taas Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on valtion tutkimuslaitoksista ainoa humanistisen alan tutkimuslaitos.

Kuten selvityksessäkkin todetaan, Kotus-työryhmän ehdotusten mukaisia ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovittuja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ydintehtäviä ovat suomen ja ruotsin kielen huolto ja sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus, vastuu saamen kielen, viittomakielen ja romanikielen huollosta yhteistyössä tiettyjen yliopistojen kanssa, vastuu sähköisten kielitieteellisten aineistojen ja arkistojen säilyttämisestä ja kehittämisestä yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa sekä toiminta kielipoliittisena asiantuntijana (s. 19). Suomen Akatemia puolestaan rahoittaa korkealaatuista tieteellistä tutkimusta, toimii tieteen ja tiedepolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimustyön asemaa. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on yhtenä monista laitoksista kilpailemassa Akatemian rahoituksesta.

On siis vaikea nähdä, millä tavoin näin eri tehtäväkenttiä hoitavien laitosten yhdistäminen lisäisi laitosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta tai tuottaisi nykyistä parempaa palvelua.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskusta on arvioitu vuonna 2008 (*Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen arviointi*). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:6), ja vuonna 2010 ministeriön asettama Kotus-työryhmä esitti ehdotuksensa tutkimuskeskuksen uudistamiseksi (*Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tehtävät 2010*). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:1). Kotuksen asemaa ja tehtäviä koskevasta uudistustyöstä on sovittu 2010 opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa Kotus-työryhmän ehdotusten mukaisesti, ja tähän uudistus-

(2)

työhön liittyvää lainsäädäntöä valmistellaan parhaillaan ja uudistukset toteutetaan vuoden 2012 alusta. Selvityksessä ehdotetun uuden organisointiprosessin aloittaminen ennen kuin edellinen käännös on viety päätökseen, ei vaikuta rationaaliselta. Tiheästi toistuvat uudistusprosessit haittaavat laitoksen toimintaa ja vaikuttavat henkilöstön työhyvinvointiin.

Parhaana ratkaisuna pidämme edellä sanotun perusteella sitä, että Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa toteutetaan ministeriön kanssa jo sovitut muutokset ja se säilyy itsenäisenä valtion laitoksena.

Ohjausta koskevat ehdotukset

Ohjausta koskevassa osuudessa on monia kannatettavia ehdotuksia, joista on hyötyä koko hallinnonalalle ja yksittäisille virastoille. Pidämme myönteisenä hallinnonalan organisaatioiden välisen vuorovaikutuksen lisäämistä (ehdotus 5), hallinnonalan yhteisten tavoitteiden sisällyttämistä tulossopimukseen (ehdotus 6) ja nelivuotisten tulossopimusten tekemistä (ehdotus 7).

Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisilla virastoilla on jo nykyisellään paljon yhteistoimintaa (esimerkiksi Kansallinen digitaalinen kirjasto). Kotimaisten kielten tutkimuskeskus pitää myös hyvänä, että ministeriö olisi valmis tiivistämään hallinnonalan keskinäistä toimintaa niin, että ministeriön johdon ja virastojen johdon konkreettista yhteydenpitoa vahvistetaan. Tällainen yhteydenpito lisääisi sekä tietoa arjen työstä että auttaisi konkreettisesti kehittämään toimintaa virastojen omista lähtökohdista ja niiden mahdollisuudet huomioon ottaen.

Yhteisten palveluiden kehittämistä koskevat ehdotukset

Selvityksessä ehdotetaan, että koko ministeriön hallinto- ja tukipalveluiden järjestämisestä tehdään yhteinen linjaus ja arvioidaan yhteisten palvelujen toteuttamismahdollisuutta. Merkittävä tuki virastojen toiminnalle olisi nähdäksemme esimerkiksi kielenkäännöspalveluiden ja oikeudellisten asiantuntijapalveluiden toteuttaminen ministeriön yhteisenä palveluna.

Koko hallinnonalan yhteiseksi tavoitteeksi tulisi nostaa kielen ja kulttuurin merkityksen korostaminen yhteiskunnassa ja yksilön elämässä.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Pirkko Nuolijärvi
johtaja

Ritva Paananen
suunnittelupäällikkö